

KOMUNIKACE VĚDY V TELEVIZI I

SPECIFIKA TELEVIZE

- Obraz i zvuk
- Důraz na detaily i v obraze (HD TV)
- Věrohodné obrazové svědectví o událostech
- Přesvědčivé zobrazení a přenos emocí!
- Velký okruh diváků (až 2 miliony lidí denně!)

TV A KOMUNIKACE VĚDY

- Jestliže máme možnost se podílet na přípravě televizního pořadu, který popularizuje přírodní vědy, musíme si uvědomit, že televize je na rozdíl od rozhlasu vizuální médium. Na to bychom měli myslet již při přípravě bodového scénáře a zařadit nejen statické fotografie, ale také animované či předtočené materiály.
- Pokud v záběru přímo vystupujeme, většinou to bývá ještě s moderátorem, mysleme na to, že diváci vnímají především nonverbální komunikaci, čehož lze využít např. přiměřenou gestikulací nebo vhodnou mimikou.
- Stejně jako v rozhlasu, je i v televizním pořadu vhodné mluvit v krátkých, jednoduchých větách, používat analogie, zjednodušovat a především členit celý pořad do sekvencí s častými otázkami moderátora. To jsou zásady, které bychom měli uplatnit, pokud jsme autorem scénáře nebo jeho finální podobu můžeme ovlivnit.

TV A KOMUNIKACE VĚDY

- Příkladem pořadů, které se na vysoké úrovni věnovaly popularizaci přírodních věd ve vysílání veřejnoprávní České televize, mohou být magazíny „Popularis“ a „Port“. Bohužel už oba zanikly, ale jako inspirace mohou posloužit i z archivu:

- Popularis <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095969461-popularis/703-popularis-prehled/>
- Port <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10121359557-port/>

The screenshot shows the website interface for the 'POPULARIS' program. At the top, it indicates the date 'středa 15. 8. 2007' and the time '17:25'. The program title 'POPULARIS' is displayed with '(11/2004)' next to it. Below the title, there is a description: 'Přechod Venúše přes Slunce - speciál věnovaný tomuto ojedinělému astronomickému úkazu (2004). Připravila Š. Speváková'. A 'Výběr' (Selection) section is visible, listing various categories and their percentages: 'výborný' (85%), 'líbí se mi' (8%), 'jde to' (2%), 'nic moc' (1%), and 'ztráta času' (5%). A 'Videearchiv' (Video archive) section is also present, listing various scientific topics like Archeologie, Astronomie, Biologie, Ekologie, Fyzika, Genetika, Geologie, Historie, Chemie, and Inf. technologie.

The screenshot shows the 'port' magazine website. The main headline is 'Spojení s vědou ze všech stran' (Connection with science from all sides). Below this, it states: 'Týdeník České televize o novinkách a zájmovostech z nejrůznějších oblastí vědy, nových technologií a společenských oborů' (Magazine of Czech Television about news and interests from various fields of science, new technologies and social sciences). There are three buttons: 'ÚVOD' (Introduction), 'REPORTÁŽE A-Z' (Reports A-Z), and 'DISKUSE' (Discussions). A photo of a man in a white lab coat is shown with the text 'EXPERIMENTÁTOR MICHAEL' (Experimenter Michael). Below the photo, there is a section for 'Předchozí díl' (Previous issue) dated '15. 6. 2012' with the text 'Zpráva z konce světa, Obrazy myslí, myslí v obrazech' (Message from the end of the world, Images of thought, thought in images). To the right, there is a section for '3D, dalekohled, digitalizace, popularizace vědy, zvuk' (3D, telescope, digitalization, popularization of science, sound). At the bottom right, there are logos for 'VTVOR SI VLASTNÍ PORT' (Create your own port) and 'CHÁT S ODBORNÍKEM' (Chat with an expert).

TV A KOMUNIKACE VĚDY

- Ani pořad popularizující astronomii veřejnoprávní televize v současné době neuvádí. Někdy se tato témata dostanou do zpravodajství nebo publicistiky. Situace ve vysílání soukromých televizních stanic je ještě o poznání horší.
- Z databáze pořadů České televize vyplývá, že za celou dobu její existence (od roku 1953) vznikly pouze dva rozsáhlejší astronomické seriály („Okna vesmíru dokořán“ a „Zlaté století astronomie“) a několik kratších. Je zřejmé, že pořadu typu „Sky at Night“, který uvádí britská stanice BBC déle než 50 let, se náš televizní divák z řady důvodů nedočká.
- <https://www.bbc.co.uk/programmes/b006mk7h>

ASTRONOMICKÉ OKÉNKO – RUBRIKA V ŽIVÉM VYSÍLÁNÍ VEŘEJNOPRÁVNÍ TV

- V roce 2005 začalo ostravské studio vysílat živě 150 minutový blok (06.00 až 08.30) zpráv, zajímavostí a hudby s názvem Dobré ráno. V průběhu roku 2005 bylo tzv. Astronomické okénko do vysílání zařazeno jen několikrát „na zkoušku“.
- Od počátku roku 2006 až do konce roku 2009 bylo součástí pořadu Dobré ráno. Astronomické okénko mělo stopáž 7 až 9 minut a bylo vysíláno každý lichý pátek.
- Pro každé vysílání byl připraven původní scénář a také potřebný obrazový materiál. Ve studiu byl moderátor (později dva moderátoři) a astronom, informace byly sdělovány formou rozhovoru. Živé vysílání umožnilo vždy použít vhodnou míru improvizace.

ASTRONOMICKÉ OKÉNKO

– RUBRIKA V ŽIVÉM VYSÍLÁNÍ VEŘEJNOPRÁVNÍ TV

- Struktura obsahu Astronomického okénka se v průběhu let měnila:
 - 2006: zajímavosti aktuální noční oblohy, astronomická výročí
 - 2007: astronomická novinka, zajímavosti aktuální noční oblohy, astronomické výročí
 - 2008: astronomická abeceda, astronomická novinka, aktuální noční obloha
 - 2009: astronomická novinka (dění kolem IYA2009), aktuální noční obloha.
- Každý rok vzniklo i několik „speciálů“, kdy k významným astronomickým událostem byla připravena rozsáhlejší varianta Astronomického okénka, která měla až čtyři pětiminutové vstupy. Přestože byl pořad připravován v regionálním studiu, byl vysílán celostátně a celkem bylo odvysíláno 100 dílů.

HLUBINAMI VESMÍRU

– ASTRONOMICKÝ POŘAD NA SOUKROMÉ TV

- V roce 2006 začaly přípravy dvanáctidílného astronomického seriálu pro TV Noe. V roce 2007 pak bylo postupně všech 12 dílů natočeno a odvysíláno s přesahem do roku 2008, formou sdělování astronomických informací se stal opět dialog mezi moderátorem a astronomem.
- V obrazové části pořadu byla často využívána klíčovací technika. Seriál vznikl na základě bodových scénářů, podle přání vedení studia zde hrála určitou roli také okamžitá improvizace. Pořady byly natáčeny na záznam a korigovány dodatečně ve střižně.
- Původní 12 dílný seriál se po roce modifikoval, stopáž byla zkrácena na 40 minut a hosté se střídají. Takový model je používán až do současnosti. (viz také <https://www.tvnoe.cz/>)

HLUBINAMI VESMÍRU

– ASTRONOMICKÝ POŘAD NA SOUKROMÉ TV

Osnovy některých dílů seriálu:

1. objekty (SS, Galaxie, mimogalaktický): Saturn, chí + h Per, M31 širší téma: klasifikace těles SS, pojmenovávání, měření vzdáleností, souhvězdí měsíce: Cas, And, Peg
2. objekty (SS, Galaxie, mimogalaktický): Uran, Plejády, M33, širší téma: pohyb planet po hvězdné obloze, rotace Země, Keplerovy zákony, souhvězdí měsíce: UMa, Tau, Aur
3. objekty (SS, Galaxie, mimogalaktický): Saturn (prstence), M42, M81 + M82 širší téma: elmg záření a jeho detektory, souhvězdí měsíce: UMi, Ori, CMa
4. objekty (SS, Galaxie, mimogalaktický): Jupiter, nějaká vizuální dvojhvězda, M105 širší téma: dalekohledy, souhvězdí měsíce: Gem, CMi, Hya
5. objekty (SS, Galaxie, mimogalaktický): Jupiter – jeho měsíce, Jesličky, M51, širší téma: život obyčejné hvězdy, souhvězdí měsíce: Cnc, Leo, Dra
6. objekty (SS, Galaxie, mimogalaktický): Venuše, M3, M104 širší téma: struktura vesmíru, jeho vznik a vývoj, souhvězdí měsíce: Vir, Com, Boo

AKTUÁLNÍ SITUACE

- Etablovali se redaktoři, kteří se specializují na komunikaci vědy (Vladimír Kořen, Daniel Stach a další)
- <https://www.youtube.com/watch?v=EHMUqZk3LYY>
- Pravidelná popularizace vědy v ČT je nyní prakticky doménou programu ČT24
- <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda>
- www.veda24.cz

TV ROZHOVOR – PŘÍPRAVA

- Připravit si klíčové sdělení (100 % z paměti)
- Poznámkový blok mít „po ruce“
- Dopředu si zjistit kde budete vystupovat a jakou formu má daný program/pořad
- Pokud je to živé vysílání – styl práce moderátora, jak komunikuje, zda je přátelský nebo konfrontační ...

TV ROZHOVOR – DOPORUČENÍ

- Snažit se o stálý rytmus/tempo řeči, dbát na maximální přirozenost
- Neoslovovat reportéra jménem, pozor na vykání!
- Mít připraveno jasné schéma, přechody mezi tématy přesvhodné „oslí můstky“
- Zakončení každé odpovědi by mělo být pozitivní
- Na konci výstupu vše shrnout/sumarizovat

TV ROZHOVOR – DOPORUČENÍ

- Gesty šetřit, jen to důležité, ne „jako na divadle“
- Brýle jsou rušivý element
- Přiměřený „příklon“ k moderátorovi, je to znak zájmu o téma ...
- Pohled směřovat na reportéra/moderátora, nikoliv do kamery ...
- Když v sedě – pozor na „hrbení se“, ruce na stole, nohy nekřížit
- Srovnat výšku s moderátorem (je-li polohovací židle)
- Dbát na srozumitelnost, čas a formulace, mít k dispozici H2o

TV ROZHOVOR -- DOPORUČENÍ

- Nacvičit si rozhovor nanečisto, třeba před zrcadlem
- Používat příklady a analogie všeobecně známé
- TV má zábavný charakter, snažit se vystoupením zaujmout
- Při předtáčení poslat následné poznámky

TV ROZHOVOR – ČEMU SE VYHNOUT

- Neuhýbat mikrofonu, mluvit na něj přímo
- Nedotýkat se mikrofonu, nepokoušet se jej brát redaktorovi z ruky 😊
- Záludnosti otočného křesla – otáčení, pohupování ...
- Po ukončení svého vystoupení zůstat na místě, místo opustit až po vyzvání režie nebo moderátora

TV ROZHOVOR – ČEMU SE VYHNOUT

- Neusmívat se stále, není to důvěryhodné ...
- Neopozdit se na živé vysílání, další šance nebude ☹️
- Konverzovat se členy štábu, pomáhá to ventilovat nervozitu, trému atp.
- Nepodléhat sledování komplikovanosti celého vysílacího procesu ...
- Neopakovat negativní otázky, záznam mohou sestříhat a „negativní“ stanovisko citovat mimo kontext!

CO NA SEBE?

- Muži: tmavý oblek a modrá košile (nikdy ne flanelovou!)
- Ženy: ne černou a bílou, bez výrazných vzorů
- Vhodné jsou pastelové barvy
- Počítat s časem na „make up“
- Ne velká bižuterie, muži jen hodinky, manžetové knoflíčky
- V sedu sako rozepnout, poslední knoflík košile rozepnout ...

CO NA SEBE?

- Ne pruhy ani pásy, zejména svislé – „stroboskopický efekt“
- Žádné lesklé doplňky
- Ne v barvě klíčovací stěny (většinou zelená)
- Ne zářivé barvy, extravagance, provokace ...
- Svůj vzhled zkontrolujte v zrcadle předem

JE DOBRÉ VĚDĚT ...

- Vážné téma – neusmívat se ...
- Neválet se v křesle ...
- Nikdy nepít alkohol, ani kapku ...
- Je vhodný bonbón, nevyschne vám v krku ...
- Vyšší míra soustředění, vnímat plně moderátora/reportéra, sledovat „kam svými otázkami směřuje“
- Pravidelně dýchat
- Doplnit odpovědi tabulkami, posterem, obrázkem ...

DOMÁCÍ ÚKOL Z PILNOSTI

- Shlédnout alespoň 3 TV pořady s tématem komunikace vědy, napsat jejich recenze
- Připravit si bodový scénář TV pořadu komunikujícího vědu se stopáží 10 minut, téma – přírodní vědy
- Připravit si psanou přípravu na 30 minutovou TV debatu o zrušení změny času SEČ/SELČ

PRO DNEŠEK PADLA ...